

رباعی

ازینار حیم از پے دل زوے	بیوہ بہ آرزوے دل در گروے
گفتم سخنے دبا زہم سے گویم	خواہشکاری ہمیشہ کاہش و روے

چون راجہ امر سنگھ زمیندار ملک ماند و بندگی و دولت خواہی اختیار نمودہ عرض داشت کردہ کہ پدران من سعادت آستان بوس مستعد گشتند من نیز امید وارم کہ باین شرف فرق عزت ہر افزم بنا بران تہور خان کہ از خدمتگار ان زبان فہم بود دستوری یافت کہ رہنوی سعادت نمودہ اور القہسی آستان بیارد و بحبت سرفراز سے او فرمان استمالت با خلعت و اسپ مرحمت شد چون بسامع رسید کہ مہابت خان بخدمت شاہ بہمان رفت علی الرغم او خان جان را بختاب سپہ سالار سے امتیاز بخشید نہ اکنون محلی از ماجرا سے احوال مہابت خان نگاشتہ سلک بیان می گردو کہ چون اور از درگاہ بر آوردند از راہ ٹٹو عطف عمان نمود لشکر بادشاہے تبعاقب او تعیین شد و اور از بیچ طرف راہ اخلاص با امید مناص نیامد ناگزیر بجات خود را منحصر در توسل شاہ بہمان دانستہ عرفیہ مصحوب کیے از معتمدان خود بخدمت آن حضرت فرستاد مضمون آنکہ اگر رقم عنبر بر جو اید جو اتم این بندگنا بگزار کشد روے امید بان آستان آرد شاہ بہمان بمقتضائے وقت اقصیات او گذشتہ فرمان مرحمت عنوان با پنجہ مبارک بحبت استمالت و تسلی او فرستادند و آن سرگشتہ باد یہ ناکامی با قریب دو ہزار سوار از راہ راج بلیلہ و ملک بہر جے متوجہ شدہ در خمیر پیوست و ہزار اشرفی نذر و یک الماس کلان کہ ہفت ہزار روپیہ قیمت داشت با دیگر نفائس پیشکش گذرانید و بانعام خیر مرصع و شمشیر مرصع و اسپ خاصہ و فیل خاصہ سرفراز سے یافت درین ایام خان جان نوشتہا سے پے در پے فرستادہ عبد اللہ خان را کہ در ان دور بود با بدن برہان پور ترغیب و تحریض نمود و خان بھد و پیمان برانجا شتافتہ اور اوید چون روے چند در برہان پور گذرانید خان جان با عثو سے اہل فساد از خان فیروز جنگ بر گمان شدہ در روزیکہ با یک خدمتگار رنجانہ او آمدہ بود گرفتہ مقید ساخت و تحقیق حال را بر گاہ عرض نمود فرمان شد کہ بقلعہ اسیر بردہ نگاہدار بند و چون خدمتگاری در جمیع ادیان ممنوع است خان جان در اندک مدتے نتیجہ آن یافت و شرح این داستان بر سبیل ایجاز آنکہ چون دماغ او از عنایات سرشار حضرت شاہنشاہ سے آشفتہ بود بعد از ان کہ او رنگ خلافت بپوش جان افروز حضرت جہانبانی ارتفاع آسمانی یافت پوستہ خود را با زینتہای ناصواب بخیالات فاسد آزرده می داشت تا آنکہ واہمہ بر مزاج او استیلا یافتہ قرار بر فرار و او و شب یک شب بخت بہتر

۲۳۰

ماه صفر سنه هزار و سی و نه با فرزندان جمعی از افغانان از دارالخلافه اکبر آباد برآمده راه او بار پیش گرفت و آنحضرت بهمان
 شب خواجه ابوالحسن و سید منظر خان و آله و رویان و رضنا بهادر و پرتھی راج را مقهور را با قوسج از منده های درگاه
 تعاقب او تعیین فرمودند و نامبره گان در حواله دحول پور با و رسیده جنگ سخت در پیوست و در اثنای وادگیر
 رضنا بهادر شربت شوگوار شهادت چشید و پرتھی راج زخمی شده در میدان افتاد خان جهان دو پسر خود را بکشتن داده خویشم جانی
 از ان مملکه بر آورده بجانب دکن شتافت و بنظام الملک پیوسته محرک سلسله شورش و فساد شد و مقارن این حال حضرت
 سوکب جهانگشا بجانب دکن اتفاق افتاد و در ساعت مسعود دولت خانه بر بان پور بذات جهان آرا رونق و بهای پذیرست
 اعظم خان که در دولت جهانگیری خطاب ارادت خان داشت با عساکر طغراثر بکیت استیصال او بهالاکھاٹ تعیین شد
 و افواج قاهره بادشاهی را مکرر با خان جهان اتفاق مبارزت افتاد و هر بار آثار تسلط و غلبه از بند های درگاه بنظور
 رسید لیکن دفع آن مقهور میسر نگشت تا آنکه عنان او بار بجانب ممالک شرقی که مساکن افغانه است معطوف ساخت
 خاقان گیتی شان عبد اللہ خان بهادر فیروز جنگ را سر واد کرده و سید منظر و مستعد خان کو که در رشید خان و چندے دیگر
 از امر همراه نموده به تعاقب آن مقهور فرستادند و لشکر فیروزی اثر و حواله پرگنه سنه که بست کروہی آله آباد واقع است
 به آن بے سعادت رسید و او از حیات و نجات نا امید گشته با جمعی از سپران و خویشان و ذکران قدیم پاسے جهالت
 افشوده بجنگ پرداخت و با دو پسر و چندے از متنبان قتل رسید و خان بهادر فیروز جنگ سر بے مغز او را
 بدرگاه والا فرستاد تا بیخ بست و کم اسفندارند در ساعت مسعود حضرت را با ت اقبال بعزم سیر و نمکار خطه و پذیر
 کشمیر اتفاق افتاد و این سفر اضطراری است نه با اختیار چوں هوای گرم در مزاج اقدس در عنایت
 ناسازگار سے بود لاجرم هر سال در آغاز موسم بهار صعوبت راه بر خاطر اشرف و مزاج مقدس آسان
 شمرده خود را بگلزار همیشه بهار کشمیر فرودس نظیر سے رسانیدند و خوبیا سے کشمیر را در یافته و استیغای
 لذات آن رشک بهشت نموده باز عنان غربیت به صوب ہندوستان معطوف سے و از بد پیش ازین بچند
 روز بہ عبدالرحیم خواجہ سے ہزار روپیہ انعام فرمودہ بودند و درین وقت مادہ نیل با حوضہ نعتہ شفقت
 فرمودند

جشن بست و دوکین نوروز از جلوس ہمایون

روز یکشنبہ سویم رجب سنہ ہزار و سی و شش ہجری آفتاب ہما کتاب بہ برج حمل شرف تحویل فرمود و سال بست و دویم از جلوس والا آغاز شد و پرلب آب چناب جشن نوروز جان افروز آراستگی یافت و یک روز بلوازم آن پرواختہ کوچ فرمودند و منزل بہتر ل سیرکنان و شکار افگنان طی راہ سفر مودہ در ساعت فیض اشاعت بہ ندرت سرسے کشمیر نزول اقبال اتفاق افتاد و چون بعرض رسیدہ بود کہ مکرم خان حاکم بنگالہ عزیزی بجزفا گشتہ چنانچہ در اوراق سابق بدان ایام فرستہ در نیو لافدائی خان را بجگومت صد بہ بنگالہ شرف امتیاز بخشیدہ و منصب پنج ہزار بیات و سوار و خلعت فاخرہ و اسپ عراقی البتہ فرستادہ فرمانروا سے ایران حمایت فرمودہ بہ انصوب رخصت نمودند و مقرر گشت کہ ہر سال پنج لک روپیہ برسم پیشکش شاہنشاهی و پنج لک روپیہ بصیغہ پیشکش بگیریم کہ مجموع دہ لک روپیہ باشد بجزانہ عامرہ داخل سازد و درین ہنگام ابو سعید نیرۂ اعتماد الدولہ بجگومت پٹنہ فرق عزت برافراخت دہبا در خان اوزبک بجگومت الہ آباد از تغیر جاگیر علی خان خلعت خاص پوشیدہ بدان صوب شتافت و سرکار کالی بیجاگیر تشریف فرما مقرر شد ذکر این واقعہ دلہ روز و شرح این حادثہ جگرسوز را زبان سخن آفرین و گوش دانش گزین برتا بد آن را کہ دیدہ جان بین بر حسن صورت و قبول سیرت آن خاقان والا شوکت اقتادہ دانند کہ سپہر شعبہ ہ باز چہ باختہ و دروگاہ جان گذار چہ پرواختہ ۔

گرفتہ جان شہر ظل الہی

کریم و رحیم و جوان تخت بود

نشستی چو برگاہ شاہنشہی

فروزندہ افسر و تخت بود

بالجملہ درین مدت کہ آن حضرت در کشمیر تشریف داشتند مرض استیلا پذیرفت و از غایت ضعف و زہونی پیوستہ بر ناگلی نشستہ بسیر و سواری خود را مشغول می داشتند روز سے و در دو وجہ بشدت کشید و آثار یاس و ارتحال بر وجہات احوال پر تو افگند و حرفہا سے کہ بوسے ناامیدی از ان می آمد بے اختیار بر زبان جاری شد شوشی عظیم در مردم اقتادہ پرستاران بساط قرب را بغایت مضطرب ساخت لیکن چون روز سے چند از حیات مستعاری باقی بود

دران مرتبہ نجر گزشت و بعد از چند روز اشتہا منقود گشت و طبیعت از ایون کہ مصاحب چہل سالہ بود نفرت گزید یعنی از چند
 پیالہ شراب انگوری بچیزے دیگر ہرگز توجہ خاطر نمی شد درین وقت شہریار باشتہ او مرض داء الثعلب ابرو سے خود
 ریخت و موی بروت و ابرو و مژگہ تمام افتاد ہر چند اطبا بہ او علاج پردازختند اثری بران مترتب نگشت بہنایران
 خجست زدہ التماس نمود کہ پیشتر بلا ہور رفتہ روزی چند بعالجہ و مداوا پردازد و حکم اشرف روانہ لاہور شد و داور بخش پسر خسرو
 کہ نظر بند داشت و نور جہان بگیم بخت نظام کار آن برگشتہ روز گار و شرائط حرم و احتیاط با و حوالہ نمودہ بود کہ مقید دارد
 التماس نمود کہ بدیگرے حوالہ شود از و گرفتہ حوالہ ارادہ خان نمودند و مقارن آن حضرت شاہنشاہی تہا شہاے
 چچی بھون و اجول و ویرناک نہضت فرمودند و در اثنا سے سیرخانہ از او خان پسر ہما تھان از بنگالہ آمدہ دولت بساط بوس
 دریافت و یک زنجیر نیل خوش نسب پیشکش کرد و سید جعفر کہ از خدمت شاہ جہان تخلص نمودہ بود بلا از منت اشرف
 پیوست و مقارن این حال آیات عزیمت بصوب دار السلطنت لاہور ارتقاع یافت و در مقام ہیرم کلہ بنشاہ شکار
 پردازختند کیفیت این شکار مکرر در اوراق گذشتہ نگاشتہ کلک بدائع رقم گشتہ کو ہیست بنجایت بلند و دورتہ کوہ نشین گاد
 بخت بندوق اندازی ترتیب یافتہ چون زمینداران آہو آزار اندہ بر تیفہ کوہ برمی آوردند و بنظر اشرف درمی آید
 بندوق را سر راست ساختہ سے اندازند و ہمینکہ باہو رسید از فراز کوہ جدا شدہ سعلق زبان آمدہ بروی زمین می افتد
 و بے تکلف عجیب نمودی می کند و غریب شکاری است درین وقت یکے از پیادہ ہاے آنروز بوم آہور اراندہ آورد
 و آہو بر پرچہ سنگی جا گرفت و چنانچہ باید خوب محسوس نمی شد پیادہ خواست کہ پیشتر آمدہ آہور از ان مکان براند بجز قدم
 پیش گذاشتن پاسے خود را نتوانست مضبوط ساخت در پیش بوتہ بود دست بران انداخت کہ خود را تو اندنگا ہر دست
 تضار بوتہ کندہ شد و از انجا سعلق زبان بحال تہا بر زمین افتاد و فتاون بہان و جان و اون بہان از مشاہدہ این
 حال مزاج اشرف بشورش و آشوب گرا فید و خاطر قدسی مظاہر بنجایت کدیر گشتہ و ترک شکار کردہ بدو تھانہ تشریف
 آوردند و در آن پیادہ آمدہ جنج و فزع بسیار ظاہر ساخت اگرچہ اورا ہتقد تسلی فرمودند لیکن خاطر اشرف تسلی نمی یافت
 گویا ملک الموت باین صورت تجلی شدہ بنظر آنحضرت در آمدہ بود از ان ساعت آرام و قرار از دل پردازخت و حال بتغیر
 گشتہ و از ہیرم کلہ تھنہ و از تھنہ بر اجور تشریف آوردند و بدستور مہود یک ہر ازہ روز ماندہ کوچ فرمودند و در اثنا سے راہ
 پیادہ خواستند و ہمینکہ بر لب ہناوند گوارا نشد و طبیعت برگشتہ و تار سیدن بدولت خانہ حال بر ہمین متوال بود و آخری

شب کہ در حقیقت آخر روز حیات بود کار بد شواری کشید و هنگام صبح که زمان واپسین بود ایستاده پاس بساط قرب راز و زامید
 سیاه شد نفسی چند بسختی برآمد و هنگام چاشت روز یکشنبه بیست و هشتم شهر صفر سنہ ہزار و سی و ہفت ہجری مطابق یازدہم
 آبان ماہ الٰہی سال بیست و دوم از جلوس اشرف ہمای روح آنحضرت از آشیانہ خاک پرواز نمودہ سایہ بفرق ساکنان خطہ افلاک
 افگند و در سن شصت سالگی جان بجان آفرین سپردند از سنوح این واقعہ دلخراش و وقوع این حادثہ جگر تراش جان بشورش
 و آشوب گرایند جہانیان سررشتہ تدبیر از دست وادہ سراسیمہ شدند۔

جلوس داو بخش براورنگ سلطنت بہ

درین وقت آصف خان کہ از فدائیان و داعیان دولت شاہجہان بود با ارادت خان ہمدستان شدہ داو بخش
 پسر خسرو را از قید و جسد بر آورده بنوید سلطنت مہم شیرین کام ساخت لیکن او این حرف را باور نہی داشت تا آنکہ
 بسوگند منقلب تسلی بخش خاطر آشفتمہ او شدند انگاہ آصف خان و ارادت خان سوار ساختہ و پتر بر سرش گرفتہ روانہ منزل
 پیش شدند و نور جہان بیگم ہر چند کسان بطلب بر اور فرستادند را گرفتہ نزد ایشان زلفت ناگزیر نفس جنت مکانے را
 پیش انداختہ با شاہزادہ عالی مقدار ربیل نشستہ از سپے شتافت و آصف خان بنا رسی نام ہندوسے را بجا کچوکی
 بخدمت شاہزادہ بلند اقبال شاہجہان فرستادہ خبر واقعہ آنحضرت را بتقدیر او حوالہ نمود و چون وقت مقتضی عرض داشت
 نوشتن بنوید انگشتی مہر خود را با و سپرد تا دلیل باشد بر اعتماد القصد آتشب در نوشتہ توقف گزیدہ روز دیگر از کوبہ برآمدہ
 در بہتر منزل فرمودند و از انجا بہ تہمین و تکفین پرداختہ نفس آنحضرت را مصحوب مقصود خان و دیگر بندگان لاهور
 ساختند پر و زحمہ در ان طرف آب لاهور در باغیکہ نور جہان بیگم اساس بنا دہ بود بجوار جسد الٰہی سپردند با بجلہ
 امرابے عظام و سایر بندگان کہ در موکب مسعود بادشاہ مرحوم مغفور بودند چون می دانستند کہ آصف خان بعبت ہتھمات
 و استقامت دولت شاہجہان این توطیہ برانگیختہ داو بخش را بسلطنت برداشتہ و در حقیقت اورا گو سفند قربانی کردہ ہمہ
 با آصف خان موافقت و متابعت نمودہ آنچہ می گفتے کردند و تالیح رضا جوئی او بودند و در حوالے بہتر خطبہ بنام
 داو بخش خواندہ روانہ لاهور شدہ و چون پیوستہ از صادق خان با آصف خان اثر بے اخلص و اتفاق نسبت بعبت
 شاہجہان ظاہر ہی شدہ درین وقت خوف و ہراس عظیم بظاہر حق شناس اوراہ یافت بخدمت آصف خان تمجی گشتہ

در اصلاح اینکار استعانت جست و شفیع بہت تقصیر خود در خواست نمود آن مدار السلطنت شاہزادہ عالی مقدار
را کہ از نور محل گرفتہ بود با و حوالہ نمود کہ بخدمت ایشان سعادت اندوختہ ادراک این دولت را شفیع جہانم خویش سازد
و ہمیشہ آصف خان کہ در عقد از دواج صادق خان بود پرستاری شاہزادہ ہار سعادت جاوید دانستہ پروانہ صفت
برگرد فرق مبارک ایشان می گشت و آصف خان چون از ہمیشہ خود نور جہان بیگم مطہین خاطر نبود نظر بند داشتہ احتیاط
می نمود کہ بیچاکس نزد ایشان آمد رفت نہ نماید بیگم ورین اندیشہ و تدبیر کہ شہریار سر بر آراسے سلطنت گرد و آن برگشتہ
روزگار در لاہور خبر واقعہ حضرت حبتہ آشیانی را شنیدہ تخریک زن و فتنہ پردازی آن کوتہ اندیش خود با سم ہمسایے
سلطنت نامور ساختہ دست تصرف بخراش و سایر کارخانجات بادشاہی در از کردہ ہر کس را ہر چہ خواست دادہ بفرام
آوردن لشکر و جمعیت پرداخت و جمع کارخانجات بیوتات را از خزانہ و فیمل خانہ و قورخانہ وغیرہ کہ در لاہور بود متصرف
گشتہ و در عرض یک ہفتہ ہفتاد و سہ لاک روپیہ نقد بمنصبداران قدیم و جدید دادہ بنیال مجال ہمت مصروف داشتہ و
مرزا بایسقر پسر شاہزادہ دانیال را کہ بعد از واقعہ آنحضرت فرار نمودہ بلاہور نزد شہریار آمدہ بود بجایے خود سردار
ساختہ لشکر را از آب گذرانید غافل از آنکہ کار فرمایان قضا و قدر در سینہ دولت صاحب دوسلئے خدمت گذارند
کہ سلاطین والا شکوہ غاشیہ اطاعت و فرمان برداری اورا پیرایہ دوش مفاخرت و مباہات خواہند ساخت و فلک شاہبائی
بر سر دست دارد کہ با وجود او صعوبت و کوشاک را چہ حد و یار اسے کہ در ہوا سے ہمت بال ہوس تواند کشد و قطرہ را
بدریا نسبت و اون آب خود برون است و ازان طرف آصف خان داو بخش را بر فیمل سوار کردہ و خود بر فیمل دیگر
نشستہ و بعرصہ کارزار آوردہ و در قول قرار گرفت و خواجہ ابوالحسن و مخلص خان و آگہ وردیخان و سادات بارہہ
و ہر اول کار طلب گشتند و شیر خواجہ با پسران دانیال در التمش مقرر شد و ارادت خان بابسیایسے از امرادر بنار
پاسے ہمت افشردہ صادق خان و شاہ نواز خان و معتد خان و ہر بنار مقرر گشتند و در سہ کوسے شہر تلاقی نقیض اتفاق
افتاد و در حمل اول انتظام افواج او از ہم گسخت و نوکراسے نے کہ تہا زگی فراہم آوردہ در برابر امر اسے قدیمی بند دولت پیونہ
مشہور ستادہ بود ہر کدام برای شتا فتنہ درین وقت شہریار برگشتہ روزگار با دوسہ ہزار سوار قدیم در ظاہر شہر لاہور
ایستادہ انتظار نیرنگی تقدیر داشتہ۔

تا خود فلک از پرودہ چہ آر و بیرون

ناگاه غلام ترکی از جنگ گاه تا ششمی رسد و این خبر و کلبه بومی می رساند و آن برگشته روزگار بر آمد کار خود را سنجیده
 و بر آمد کار خویش فهمیده بر بنهونی او بار عطف عنان نموده قبله در آمد روز دیگر امر آمده متصل بصر شهر بر سمت باغ
 مهندی قاسم خان لشکر گاه ساختند و اکثری از نوکران او قول گرفته آصف خان را دیدند و شب ارادت خان قبله
 در آمده در محفل دولت خانه با و شاه بی توقف گزید و صبح آن امرای عظام بدرون ارک رفته و او بخش را سیر آرائی
 او بار ساختند و شهر یار و در سراسر حضرت جنت مکانی رفته در کج خمول خزیره بود فیروز خان خواجه سر که از بحرمان
 و معتقدان حرم سراسر اقبال بود او را بیرون آورده بآله و در دیخان سپرد و غول از کمرش کشوده هر دو دستش بان
 بسته پیش او بخش حاضر ساخت و پس از تقدیم مراسم کورنش و تسلیم در جا با یک قرار یافته بود و محسوس داشتند و بعد از دو روز
 کجول ساخته در زوایه او بار بجال تبا و در سیاه نشانیدند و پس از روزی طهورت و هوشنگ سپهران شاهزاده و اینان
 نیز گرفته مقید ساختند و آصف خان عرض داشت مشتمل بر نوید فتح و فیروزه بدرگاه شاه جهان ارسال نموده التماس
 نمود که موکب جهان شکوه بر جناح استعجال شتافته جهان را از آشوب و اختلال خلاص سازند اکنون مجلی از رسیدن
 بناری بدرگاه شاه جهان و نهضت ریات جهان کتبا به مستقر سریر خلافت رتبه کلمک بیان می گرد و با بجه بناری و
 عرض بست روز از مقام چکرتی که منزه است در وسط کشمیر روز یکشنبه نوزدهم شهر ربیع الاول سه هزار و سی و هفت
 بجزی بجه که در التماس سرحد نظام الملک واقع شده رسانیده از راه منزل مهابت خان که در جهان چند روز شرف
 تقبیل بساط بوس اقبال سر بلندی یافته بود رفته صورت حال معروض داشت و او چون برق و باد خود را بکمرسرای
 اقبال رسانیده نهم بدرون فرستاد آنحضرت از محل بر آمدند بناری زمین بوس نموده تهنیت را معروض داشت و اسد
 آصف خان را بنظر هایلون در آورده و حد و شایان حاوثة دلخاش بر خاطر حق شناس گران ظاهرا ساخت و آثار حزن و
 ملال از جبهه هایلون هویدا گشت چون وقت مقتضی اقامت مراسم تعزیت و ترتیب لوازم آن بود و نصرت و توقف را
 مجال دادن دورا نکار بود ناگزیر بالتماس مهابت خان و دیگر دولت خواهان که در آن وقت در رکاب سعادت بودند
 روز یکشنبه بیست و سوم ربیع الاول سه هزار و سی و هفت بجزی که مختار انجم شناسان رصد بند بود و نهضت موکب اقبال
 بر جناح استعجال از راه بجات بستقر سریر خلافت اتفاق افتاد و فرمان مرحمت عنان ششمین رسیدن بناری در سائیدن
 اخبار و نهضت موکب سعادت بصوب دارالخلافة اکبر آبا و مصحوب امان اشرف با نیرید که از گمران شاهراه اخلاص بودند

به آصف خان ارسال داشتند و جان نثار خان را که از بندها به مزاجدان بود با فرمان عالیشان محتوی برالواغ مراحم
 و لوازش نژاد خان جهان افغان که در آن وقت صاحب صوبه دکن بود فرستادند تا او را بنویسد و موافقت گوناگون مستمال
 ساخته بر ذمتش ارضاء و توفیق حاصل نماید چون هنگام زوال و ایام نکال او نزدیک رسیده بود راه صواب از
 دست داده باندیشها به باطل خود را سرگشته با دین ضلالت ساخت با نظام الملک موافق مطلب خویش نمود و ایشیق
 در میان آورده بسوگند مغلظ موکد گردانید و مقرر کرد و چنانچه سبق رقم پذیر گشته که ملک بالاگھاٹ را با قلعه احمد نگر به تصرف او
 باز گذارد و درین کار سعی بلیغ نمود چنانچه تمام ملک بالاگھاٹ سوا سے قلعه احمد نگر تصرف نظام الملک رفت با جمله جوان جهان
 قصد فساد داشت و اراده باطل با خود مخمر ساخته بود و نخست چنین ملکی را مفت رایگان بفریم و گذاشت که شاید در وقت
 بد بفریاد برسد متعارن این حال دریا به رویه که پیش از واقعه حضرت جنت مکانی از خدمت حضرت شاه جهان
 حرمان سعادت اختیار نموده بچاندور که داخل ولایت نظام الملک است رفته بنا کام روزگار بسری بر آورده بخان جهان ملحق
 گشت و محرک سلسله فتنه و فساد شد و آقا فضل دیوان صوبه دکن که بر او رش دیوان شریار بود او نیز بشاه جهان اخلاص
 درست نداشت حرفها به پوچ آن افغان برگشته بخت خاطر نشان نمود با جمله جان نثار خان که فرمان گیتی مطاع بخت
 استمالت خان جهان آورده به آنکه عرض داشت در جواب فرمان قلمی نمایند بے نیل مقصود رخصت معاودت ارزانی
 فرمود القصد خان جهان فرزندمان خود را با سکندر دولتانی و جمعی از افغانان که از مصیبت قلب با او موافقت داشتند در
 برهان پور گذاشته خود با جمعی از بندها به باد شاهی که بظاهر دم از موافقت او می زدند و خود را از شر او محافظت
 می نمودند مثل راجه گجنگ و راجه جینگ و غیره بماند آورده اکثر محال ولایت مالوار را تصرف شد و نسوبات باطنی و فتنه
 پروازی خود را بر عالمیان ظاهر ساخت و هم بزودی برگشته به برهان پور رفت چون موکب گهباں شکوه بسرحد ملک
 گجرات رایات اقبال برافراشت عرض داشت ناهر خان که بخطاب شیرخانی سرفراز سے داشت بدنی بر اظهار اخلاص
 و دولت خواهی خویش و اراده ها به باطل سیف خان که در آن وقت صوبه دار احمدآباد بود رسید و چون سیف خان
 و رایام حیات حضرت جنت مکانی نسبت به بندها به شاه جهان مصدر گستاخیا شده بود از کردار ها به خویش خوف
 و هراسی عظیم داشت رسیدن عرض داشت شیرخان مصداق این معنی گشت لهذا شیرخان را بمرحوم خسروانه مستمال
 و امیدوار ساخته بصاحب صوبگی گجرات بهر گرم خدمت گردانیده فرمان شد که شهر احمدآباد را متصرف شد و اول مقبول خود

شاید سیف خان را نظر بند بدرگاه والا حاضر سازد و درین وقت سیف خان بیماری صعب داشت و چون همشیره
 کلان نواب قدسی القاب فلک احتجاب ممتاز الزمانی در خیال نکاح سیف خان بود و آن ملکه جهان بهمشیره خویش نهایت
 محبت و دل نگرانی ظاهری ساخت مراعات خاطر ایشان بر ذمت همت و مروت شاه جهان لازم و محترم بود و لا محسوم
 خدمت پرتخان دستوری یافت که با احمد آباو شافته سیف خان را نظر بند بکنور بیار و در نگاه دارد که آسیب جاسنی به
 سیف خان نرسد و موکب منصور از گذر دریاسی فریده با بیاری عبور فرموده در ظاهر قصبه سنهور که بر کنار آب
 مذکور واقع است نزول سعادت ارزانی داشتند و در آن مقام دلگشا جشن دزن قمری از عمر ابد پیوند آراستگی یافت
 و سید دلیر خان باره که از یکتایان و جوانان چیده زرم آزما بود و با دراک سعادت زمین بوس فرق عزت برافراخت و
 منصب او چهار هزاری و سه هزار سوار مقرر گشت و درین جشن از عرض داشت شیر خان معروض گردید که از نوشته
 ساهوکاران کجرات و بعضی از آنها در لاهور اند معلوم شد که آصف خان دو گز دولت خواهان که داد بخش برادست
 نشان ساخته به مقابل شهر بار شافته بودند و در حوالی لاهور با فوج او در جنگ را سیف نصرت برافراختند و شهر بار و رقله
 لاهور متحصن گشته در معنی برندان در آمد خدمت پرست خان که بهجت محافظت سیف خان شافته بود چون بجو اسله
 احمد آبا و پیوست شیر خان با استقبال فرمان مرحمت عنوان و خلعت خاصه بر آمد و جبین اخلاص را به سعادت زمین پس
 نورانی ساخت و سیف خان لا علاج همراه خدمت پرست خان روانه درگاه گشت و حضرت شاه جهان شفاعت نواب
 فلک احتجاب بر اتم او را بجزو مقرون داشت از قید آزاد ساختند و شیر خان از ضبط نسق شهر خاطر برداخته با دیگر امرا مثل
 میرزا عیسی ترخان و میرزا والی و غیر هم در محمود آبا و سعادت زمین بوس کام رو اسسه مراد گردیدند و چون تالاب
 کاکریه که در ظاهر شهر احمد آباد واقع است محل نزول رایات اقبال گشت هفت روز در آن مقام دلکش بهجت تنظیم و
 تفسیق ملک اقامت فرموده شیر خان را به منصب پنج هزاری ذات و سوار و صوبه داری ملک کجرات بلند پایگی بخشیدند
 و میرزا عیسی ترخان را به منصب چهار هزاری و دو هزار سوار و ایالت ملک نپتیه سر قرا از ساختند و بهجت نظام کارستان
 سلطنت و انتظام مصالح دولت خدمت پرست خان را که از مستعدان مهران جان تبار بود نزد آصف خان به لاهور
 فرستادند و فرمان عالی نشان بخواص صدور یافت که درین هنگام که آسان آشوب طلب و زمین فتنه جوست اگر
 داد بخش پسر خسرو برادر او و شهر بار پسرین شاهزاده و انبال را آواره و صحرایی عدم ساخته دولت خواهان را از توابع

خاطر و شورش دل فارغ سازند بصلاح و صواب بد قرین تر خواهد بود روز یکشنبه بیست و دوم شهر جمادی الاولی سنه هزار
سی و هفت بھری باتفاق دولت خواہان و زایوان و دولت خانہ خاص و عام لاہور خطبہ بنام نامی و القاب گرامی بادشاہ
بلند اقبال مسند آراے تخت سلطنت و اجلال رونق و بہا پذیرفت و داور بخشش را کہ دولت خواہان روزے چند بکثرت
مصلحت وقت تسکین شورش بہ سلطنت برداشتہ بودند و شکر ساختہ در گوشہ اذبار محبوس گردانیدند و شب چہار شنبہ
بست و پنجم ماہ مذکور اورا باگر شاسپ برادرش و شہر یار و نامور شہر دہوشنگ پسران شاہزادہ و اینال آقارہ صحراے فنا
ساختند و گلشن ہستی را از خس و خاشاک و جو و شان پر داختند و برین وقت سوکب اقبال بجد و دولتک را نامی بیست
و رانا کرن در مقام گوگنڈہ کہ سابق در ایام شاہزادگی با پدرش رانا امر سنگ باوراک سعادت آستان بوس منتظر و مہارسی
گشتہ بود بتبارک اخلاص شتافتہ دولت زمین بوس دریافت و پیشکش و در خورشید گذرانیدہ سعادت جاویدانہ و خست و
شہنشاہ در یاد دل آن برگزیدہ خویش را با انواع و اقسام مہارحم و نوازش سرفراز سے بخشیدہ خلعت با و حکم کی نعل قطبی کہ
سہ ہزار روپیہ قیمت داشت و شمشیر مرصع و جہر مرصع و فیل خاصہ بارخوت نقرہ و اسب خاصہ با زین طلا عنایت فرمودند
و محال جاگیر اورا بدستور سابق مقرر داشتند و برکنار کول ماندل جشن وزن مبارک شمس سالسی و ہفتم از مہاراجہ جی نہ
آراستگی یافت و بتاریخ ہفتم جمادی الاولی ساحت دار البرکت امیر انضار و کب منصور محسود بہشت برین گردید
و بآئین جد بزرگوار خویش پیادہ زیارت روضہ منورہ متبرک شتافتہ آداب زیارت تقدیم رسانیدند و باقسام خیرات
مبرات پر داختند و مسجد عالی از سنگ مرمر طرح افگندہ بہ بنایان چابک دست مقرر فرمودند کہ در اندک ایام حسن انجام
بخشد و پنجاہ سہ سالار مہابت خان خان خانان صوبہ امیر و پرگنات آن نواسے جاگیر اورا مرحمت فرمودہ
عازم دارالخلافہ گردیدند و در اثناے راہ خان عالم و مظفر خان معمری و بہادر خان اوزبک و راجہ بے سنگ
وانے را سے سنگدن و راجہ بہارت بدیدہ و سید بہوہ کاری و بسیارے اذینہا سے بقدم شوق و اخلاص شتافتہ
سعادت زمین بوس و ریافتند و شب چہار شنبہ بیست و ششم جمادی الاولی سوکب فلک شکوہ در ظاہر دار الخلاصہ
اکبر آباد یہ باغ نورجان منزل اقبال از زانی فرمود قاسم خان حاکم شہر سعادت زمین بوس جبین اخلاص نورانی
ساختہ سبلح آن کہ چہ شنبہ بود مہمان نخت و دولت فیل سوار داخل شدہ خرمین خرمین زر برین و بسیار ریختہ دامن
اہل سعادت را مال مال مراد ساختند

جلوس شاه جهان براورنگ سلطنت

چون سلطنت جلوس میمنت مانوس براورنگ خلافت و جهان بینی روز و شبانه بست و هفتم جمادی الآخر سے بود در دولت ثمانه ایام شاهزادگی نزول سعادت فرمودند مدت ده روز و ران سر منزل کامرانی مقام فرمودند و بتاریخ مذکور سوار سمند دولت و اقبال داخل قلعه مبارک شده در دولت خانه خاص و عام سر سلطنت بجلوس اشرف آسمان پایه گردانیدند و خطبه و سکه را بنام نامی و لقب گرامی خویش زیب و زینت بخشیدند و طغراے غراے ابوالمنظف شهاب الدین محمد صاحب قران ثانی شاه جهان بادشاه غازی بر مناشیر دولت ثبت شد و جهان پیر از سر نو جوان گردید و جهانیان را سرمایه امن و امان بدست افتاد.

بانیخت

قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب
	ترجمہ فارسی تاریخ روس۔ از اصل انگریزی مصنفہ ڈاکٹر میکٹری و ایلس بیارتر ترجمہ مولانا ابوالحسن سابق تحصیلدار اور دہن پش پانچواں جرم جیسے نفیس و بچسپ حالات سلطنت روس بیان ہو سکے ویسا ہی سلیس دلاویز ترجمہ ہو دیکھنے سے تعلق رکھتا ہے۔ کاغذ سفید حسب تفصیل ذیل۔		اسلام مولانا مولوی سید شاہ محمد کبیر صاحب و انابوری تاریخ خلفائے عرب و اسلام جو حسین مفضل احوال صلح کا اور ان کے خلفائے راشدین اور خلفائے اور خلفائے عباسیہ وغیرہ کا بیرونی اور بیاریت با محاورہ انگریزی و فارسی و عربی کتابوں سے منتخب تحریر کیا گیا ہے کاغذ سفید و سنائی۔
پندرہ روپے	(۱) مجلد۔	پندرہ روپے	اشٹابہ بیہ منہذہ جناب نشی رحمان علی صاحب عرف نشی عبد الشکور صاحب تصانیف کثیرہ جدیدہ و جدیدہ لطیفہ معروف و مشہور۔
پندرہ روپے	(۲) غیر مجلد۔	پندرہ روپے	کتب تواریخ شاہان و دربار جگان فارسی اکبر نامہ۔ کامل ترین و ستر ترجمہ ابو الفضل دین محمد شاہ کبیر صنیع خوشنویس۔ کاغذ کھابی۔
پندرہ روپے	روضہ الصفا۔ از خواجہ شاہ شہرورد اول تاریخ کامل سات جلد میں۔	پندرہ روپے	تاریخ فرشتہ۔ معروف تاریخ نازمانہ شہنشاہ اکبر طبقات اکبری۔ از ملا نظام الدین۔
پندرہ روپے	خصائص السعادت مولانا نشی سعادت خان صاحب تحقیق نسب افغان میں۔	پندرہ روپے	مفتاح التواریخ۔ مولانا شمس الدین و لیمہ ابدا سے اسلام سے تعلق رکھتا ہے۔
پندرہ روپے	وقائع نعمت خاندانی فتوحات سلطان عالمگیر آئین اکبری۔ ہر سہ دفتر آئینی یا تصویرات نقشبات تعارف رنگ کے حسب موقع نسخہ و سیاہ مصنفہ شیخ ابوالفضل وزیر شہنشاہ اکبر کاغذ سفید گندہ۔	پندرہ روپے	ترجمہ تاریخ طبری۔ بہ عالمیت خلفائے عباسیہ تک۔ شاہنامہ فروری۔ کامل درود جلد چوتھم عبد القادر۔ شاہنامہ۔ قاسم گلابادی تاریخ ہندوستان۔
پندرہ روپے	پہشت تماشائے قشیل۔ اس میں اہل ہندو کی مذہبی تواریخ اور بعض عقائد اہل ہندو کا بیان ہے مولف مرد احمد حسن قشیل۔	پندرہ روپے	سیر المستشرقین۔ در سہ حصہ تہذیبی از منشی غلام حسن صاحب